

ПРОГРАМ РАДА¹
ISS/KS D162
Врата и прозори

Овај програм рада донет је на седници Комисије која је одржана 24. 03. 2014. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници одржаној 26. септембра 2014. године.

1 Увод

Предмет рада Комисије за стандарде и сродна документа KS D162, *Врата и прозори* (у даљем тексту: Комисија KS D162), обухвата стандардизацију у области врата, прозора, застора, грађевинског окова и зид-завеса израђених од било ког погодног материјала, укључујући специфичне захтеве за перформансе, терминологију, мере и методе испитивања.

Комисија за стандарде прати рад Радне групе ISO/TC 162, *Врата и прозори*, Техничког комитета Међународне организације за стандарде (ISO), и Техничког комитета CEN/TC 33, *Врата, прозори, застори, грађевински окови и зид-завесе*, Европског комитета за стандардизацију (CEN).

Комисија KS D162, образована је Решењем директора Института о образовању комисије бр. 777/9-26-02/2011 од 23. 12. 2011. године. Тренутно активна комисија формирана је Решењем директора Института, а на основу одлуке Стручног савета за опште области стандардизације о утврђивању предлога за измену састава Комисије бр. 14568/20-20-02/2010 од 22. 09. 2010. године.

Комисија KS D162 образована је ради:

- доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са интерним правилима и упутствима Института за стандардизацију Србије;
- обезбеђивања усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;

¹ При преводу на енглески језик треба користити израз „business plan“.

- учествовања у изради и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада;
- других активности које предложи надлежни стручни савет.

Такође, за предмете стандардизације из области рада Комисије KS D162 за које не постоје европски стандарди и сродни документи, и не предстоји њихово доношење, Комисија може да донесе одлуку о преузимању међународних стандарда и сродних докумената, а уколико они не постоје и не предстоји њихово доношење, може да донесе одлуку о преузимању националних стандарда и сродних докумената других земаља, као и о доношењу изворних српских стандарда и сродних докумената.

2 Пословно окружење

2.1 Опште

Пратећи политичке, економске, техничке, правне и друштвене токове у Републици Србији може се сагледати пословно окружење индустријске производње по секторима, односно по индустријским гранама. Поменути фактори могу да условљавају неке или све активности стандардизације, или с друге стране могу значајно да утичу на начине на које се спровode поменуте активности. Комисија KS D162 обухвата стандардизацију у области врата, прозора, застора, грађевинског окова и зид-завеса израђених од било ког погодног материјала, укључујући специфичне захтеве за перформансе, терминологију, мере и методе испитивања повезане са неопходношћу да финални производи задовоље основне захтеве дефинисане Директивом о грађевинским производима, односно Уредбом о грађевинским производима. Стандардизација у овој области узима у обзир потребе главних актера, као што су представници произвођача, лабораторија за испитивање, као и потрошача, односно крајњих корисника.

Врата, прозори, застори, грађевински окови и зид-завесе, као финални производи, могу много да допринесу енергетској ефикасности не само појединачног стана или куће, већ и уопште. На овај начин, коришћењем испитаних, сертификованих и усаглашених производа, помаже се у решавању неких од основних проблема са којима се сусреће савремено друштво, а то су глобално загревање и недостатак енергије. Имајући све то у виду, утврђени су аспекти који се односе на безбедност и сигурност употребе ових производа, здравље крајњих корисника и заштиту животне средине који се морају узимати у обзир током целокупног века трајања производа, односно током: пројектовања, производње, паковања, транспорта, складиштења, примене од стране крајњег корисника, коришћења производа, или било које друге релевантне фазе.

Европске директиве све више уређују претходно наведене аспекте, али су и европски стандарди признати као кључне компоненте јединственог европског тржишта. На производе покривене облашћу рада наведених међународних и европских комитета односи се Грађевинска директива (CPD), која је замењена Уредбом о грађевинским производима (CPR).

Један од основних циљева је условљавање да произвођачи на основу извршених испитивања стекну право на коришћење СЕ знака на овим производима, а у вези са Директивом о грађевинским производима, Уредбом о грађевинским производима, Машинском Директивом, ЕМС, тј. електромагнетном компатибилношћу и Директивом о ниском напону (када се примењују).

Постојањем хармонизованих европских стандарда омогућено је приближавање националних закона, прописа и административних одредаба европском законодавству, при чему се за производе који су са њима усаглашени претпоставља да одговарају својој намени, као што је дефинисано у одређеној директиви.

Комисија D162 је до сада преузела све европске стандарде на које су се позивале одређене директиве, а који су цитирани у службеном листу као идентични национални стандарди (EN 1125, EN 1154, EN 1155, EN 11209, EN 12635, EN 12978, EN 13120, EN 13241-1, EN 13561, EN 14351-1, EN 14846, EN 16005, EN 179, EN 1935).

Карактеристике перформанси које између осталог могу бити обухваћене хармонизованим стандардима су следеће:

- механичка отпорност и стабилност, отпорност на удар ветра, коефицијент пролаза топлоте, звучна изолација, водонепропустљивост и ваздушна пропустљивост;
- реакција на ватру;
- емисија опасних материја.

2.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Грађевински сектор је од виталног значаја за европску економију. Неки од параметара ове области у Европи су следећи: годишњи промет од око 1 000 милијарди, више од 11 милиона директно запослених радника, око 15 милиона индиректно запослених, при чему грађевински сектор доприноси са око 10 % БДП-а. Потребно је напоменути и да је око две трећине годишњег промета остварено кроз рад малих и средњих предузећа.

На основу извршених студија и анализа светског тржишта предвиђа се да ће глобална потражња за овим производима до 2017. године имати просечан раст од 5 % годишње и да ће достићи вредност од око 250 милијарди долара. Претпоставља се да ће

на продају производа утицати општи економски раст, бољи приходи и индустријализација у деловима света који се развијају и повећавају улагања у грађевинарство, а нарочито у набавку прозора и врата. Највећи раст продаје очекује се у Кини, Индији, Мексику и Русији, док се значајан раст очекује на мањим тржиштима, нпр. Малезије, Индонезије, Украјине и Ирана. Кина је највеће светско тржиште оваквих производа у 2012. години, при чему се очекује пораст потражње на овом тржишту од око 36 % до 2017. године. Потражња у развијеним регионима требало би буде мања него у земљама у развоју, али ће и она бити значајна. Томе пре свега погодују повољни економски услови и виши приходи. У највећем броју индустријализованих земаља, замена и унапређење постојећих система столарије превазилази примене у оквиру нових грађевинских објеката. У САД и Јапану се очекује смањење градње нових објеката, што ће резултирати слабијим растом потражње прозора и врата у овим земљама до 2013. године.

Посматрано глобално, потражња за прозорима и вратима у 2011. години износила је око 117,5 милијарди долара. Од тога је највећа потражња забележена у региону Северне Америке (31,3 %), Азије/Пацифика (30,7 %) и Западне Европе (27,5 %), док је у свим осталим деловима света потражња износила само 10,5 %.

На светском нивоу доминира потражња у сектору стамбених објеката, што чини око 63 % укупне продаје у 2011. години. Потражња купаца подстакнута је растућим нивоом примања и повећањем броја власника станова, чак и у регионима као што је Источна Европа, где долази до пада укупног броја становника. Може се очекивати већи број замена постојеће столарије у односу на градњу нових објеката.

Потражња за столаријом у јавним објектима већа је него у стамбеним објектима, у првом реду захваљујући великој активности грађевинарства у овом сегменту, и то у Западној Европи, Бразилу, Канади и Кореји, као и на тржишту САД и Немачке након периода смањене потражње. Значајно је напоменути и да ће набавка нове столарије бити знатно већа од реконструкције постојеће.

Тржиште прозора у Европи и најзначајнијим земљама у окружењу у 2012. години веће је за 0,7 % у односу на претходну годину (са око 132,7 милиона прозорских јединица на око 133,7 милиона прозорских јединица).

Једно од најзначајнијих тржишта у Источној Европи је Пољска. Наиме, са испорукама прозора и врата у вредности од 1,3 милијарде долара у 2011. години, Пољска је други произвођач столарије у Источној Европи, одмах иза Русије.

2.3 Захтеви тржишта

Мултинационалне корпорације све више доминирају тржиштем. Недавне активности највећих произвођача довеле су до њихове концентрације на кључним тржиштима, али је ипак остављен део тржишта који треба да размотре мање компаније. То су специјализована тржишта која не одговарају великим предузећима. Да би преживеле и уједно снабделе ове сегменте тржишта, мање компаније су често приморане да се специјализују.

У складу са предходно наведеним, стандардизација представља кључну компоненту јединственог европског тржишта, а постојање адекватних стандарда за процену, испитивање и употребу материјала од великог је значаја при обезбеђењу квалитета. Чињеница је да стандардизација доприноси хармонизацији на тржишту и на крају ипак доноси корист компанијама. Економски подаци о потребним инвестицијама и времену потребном за повратак уложених средстава, још увек нису доступни.

Треба напоменути још један фактор који утиче на европско тржиште, а то је пласирање производа који долазе из трећих земаља и за које не постоје докази о усаглашености са европским законодавством нити стандардима за квалитет. Дакле, омогућена је производња јефтинијих и мање квалитетних производа. Европски стандарди успостављају спецификације квалитета које ће помоћи да се потрошачи диференцирају од таквих производа у циљу своје заштите, као и заштите животне средине.

Захтеви стандарда и сродних докумената из области врата и прозора, служе као основа за оцењивање усаглашености производа са захтевима стандарда као и за испитивање квалитета и помоћ у производњи ових производа, као и приликом њиховог коришћења у другим производњама. Купци стандарда из надлежности поменуте Комисије јесу произвођачи и дистрибутери, односно трговци, али и крајњи потрошачи. Пошто су стандарди из надлежности Комисије KS D162 у широкој употреби код нас, њихово редовно ажурирање је неопходно.

Република Србија се налази пред изазовом да успостави дугорочни план развоја енергетике и дефинише стратешка опредељења на којима ће се заснивати тај развој у наредном средњорочном периоду, односно до 2030. године. Стратешко преиспитивање и позиционирање националне енергетике требало би да омогући да се из актуелне кризе изађе са мањим трошковима када су у питању енергетика и привреда земље, али и да се заузме боља стартна позиција за будући динамичнији раст економије и одржив привредни развој.

Конкретније речено, стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2030. године предвиђа тржишно реструктурирање и технолошку модернизацију енергетике

Републике Србије, како би била спремна за период раста опште потражње добара и услуга.

Стратешко бављење енергетиком подразумева да се процеси у привреди и држави, као и у животу грађана, одвијају са мањим економским трошковима, уз виши степен социјалне и еколошке одрживости. Дакле, виши стандард живота становништва уз смањење загађења и бољу заштиту природе. У том смислу, из примене Закона о енергетици и Стратегије развоја енергетике Републике Србије, треба да проистекне одговарајућа енергетска, економска, еколошка и социјална политика, што би, уз одговарајуће законодавство и деловање правне државе, водило ка одрживом енергетском систему, ефикаснијој економији и већем друштвеном благостању, уз одрживе билансе природних ресурса и што ниже нивое загађења.

Из свега наведеног, намеће се закључак да посматрани производи, уколико су усаглашени са европским стандардима, могу да допринесу бољој енергетској ефикасности, смањењу глобалног загревања и потрошње енергије, тако да је рад Комисије за стандарде D162 од велике важности.

2.4 Аспекти заштите животне средине

Међународни и европски комитети из области врата и прозора, чији рад прати Комисија KS D162, не израђују стандарде који су у директној вези са заштитом животне средине, али постоји њихова индиректна веза кроз директиве које су претходно наведене.

Неопходно је напоменути да сви производи за које је доказана усаглашеност са захтевима европских стандарда неминовно доводе до смањења потрошње енергије, чиме се директно повећава заштита животне средине. Такође, употребом материјала са доказаним пореклом, додатно се повећава корист кроз примену и коришћење европских и међународних стандарда. Употребом одређених материјала попут дрвета, додатно се смањује и заробљава одређена количина угљен-диоксида, чиме се остварује директна заштита животне средине.

Економски раст и отварање тржишта за извоз, потенцијално могу имати негативан утицај на животну средину. С обзиром на овакав развој догађаја, постављање темеља за ефикасну и еколошки прихватљиву индустрију представља изазов за Србију. Пре свега, неопходна је едукација произвођача врата и прозора, затим пројектаната, као и крајњих корисника. Такође, да би хармонизовани стандарди имали обавезну примену неопходна је израда прописа и имплементација свих наведених европских директива у законодавство Републике Србије.

3 Очекиване користи од рада Комисије KS D162

Основне користи које се очекују од рада Комисије KS D162 јесу следеће:

- доношење националних стандарда за методе испитивања који су идентични са европским и/или међународним стандардима, чиме се обезбеђује ефикасан алат за проверу испуњености услова утврђених законима и/или прописима донетих на међународном, регионалном или националном нивоу;
- обезбеђење упоредивости резултата испитивања и њихово признавање применом националних стандарда за методе испитивања који су усаглашени са европским и/или међународним стандардима;
- пружање подршке надлежним министарствима у активностима које се односе на хармонизацију националне регулативе са европском регулативом, обезбеђивањем националних стандарда усаглашених са европским и/или међународним стандардима;
- заштита потрошача;
- уклањање препрека у трговини вратима и прозорима, засторима, гређевинским оковом и зид-завесама;
- представљање и заступање националних интереса у поступку доношења међународних и европских стандарда.

Кроз примену српских стандарда који за основу имају међународне и/или европске стандарде, очекује се да буду испуњени битни захтеви који се односе на сигурност безбедност врата и прозора и сличних производа. На овај начин, домаћи производи стичу потребне предуслове за постизање конкурентности у погледу квалитета, како на домаћем тако и на светском и европском тржишту. Такође, применом ових стандарда обезбеђују се предуслови за лакшу слободну трговину, као и за заштиту крајњих корисника на домаћем тржишту.

4 Заинтересоване стране

Све заинтересоване стране у Републици Србији позване су да узму учешће у раду ове комисије, уз осигурање равноправног учешћа и заступљености свих страна. Могуће је и учешће у статусу посматрача, под одређеним условима који су утврђени *Интерним правилима стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе*.

У раду Комисије KS D162 учествују произвођачи и трговци вратима, прозорима, грађевинским оковом и зид-завесама, акредитоване лабораторије за испитивање и контролисање и научно-истраживачке институције.

Задатак ове комисије је да у наредном периоду у свој рад укључи што је могуће већи број заинтересованих страна.

5 Циљеви и стратегија за остваривање циљева

5.1 Циљеви

- Усвајање стандарда из области врата и прозора, у складу са Интерним правилима Института;
- Усаглашавање националних стандарда и сродних докумената са европским и/или међународним стандардима и сродним документима;
- Преиспитивање свих српских стандарда у року од пет година од њиховог објављивања и доношење одлуке о повлачењу оних српских стандарда и сродних докумената који имају исти предмет и подручје примене као европски или међународни стандард или сродни документ;
- Заступање српских националних интереса у области рада Комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију кроз учествовање српских стручњака у раду наведених техничких комитета;
- Примена основних принципа стандардизације;
- Промовисање интереса Института за стандардизацију Србије.

5.2 Стратегија за остваривање циљева

- Праћење рада техничких поткомитета ISO/TC 162 и CEN/TC 33 и преузимање нових стандарда и сродних докумената;
- Повећање броја српских стручњака у раду наведених техничких поткомитета;
- Повећање броја заинтересованих страна које ће учествовати у раду Комисије;
- Спровођење периодичних систематских прегледа и преиспитивања свих стандарда и сродних докумената које је припремила Комисија KS D162, како би се обезбедила валидација примене за све заинтересоване стране које користе ове стандарде;
- Ревидирање текстова повучених националних стандарда објављених на српском језику у складу са новим издањима европских или међународних стандарда, како би се одржао или повећао број објављених националних стандарда насталих преузимањем европских и/или међународних стандарда на српском језику;
- Обука чланова Комисије KS D162 како би се упознали са ревидираним Интерним правилима Института.

6 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Недовољно учешће домаћих стручњака у доношењу српских стандарда и сродних докумената;
- Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављање примедба и предлога у вези са нацртима српских стандарда и сродних докумената који се стављају на јавну расправу;
- Недостатак финансијских средстава који онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања/прештампавања, што умањује кредибилитет ових стандарда у пословном окружењу;
- Неблаговремено достављање предлога заинтересованих страна за доношење српских стандарда при изради плана рада Комисије;
- Недовољно придавање значаја раду чланова Комисије за стандарде и њихова оптерећеност пословима у матичним организацијама које су их делегирале, што може да доведе до недовољног учешћа чланова Комисије на седницама, а самим тим и до одступања од плана доношења стандарда.

7 План активности

Активности Комисије KS D162 у наредних пет година усклађене су са плановима рада који обухватају следеће:

- планове доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са Интерним правилима и упутствима;
- обезбеђивање усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;
- учествовање у изради и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада;
- друге послове које предложи надлежни стручни савет.

8 Корисни линкови за све наведене активности

Ради информисања чланова Комисије наведени су следећи корисни линкови:

<http://www.iss.rs/>

http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=139

http://www.iss.rs/tc/work_programme.php?national_committee_id=139

<http://www.iso.org/iso/home.html>

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=53444

<http://www.cen.eu/Pages/default.aspx>

http://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:7:0:::FSP_ORG_ID:6017&cs=1132E30C656B6F14C753A856D86186F94

<http://ec.europa.eu/>